

האם אנחנו מוכנים למשיח? גליון מספר 38

שאל נא את הכהנים תורה

- א. המראה זה נורא ואיום! כל הגוים מכל העולם שנשארו ממלחמת גוג ומגוג (שהיתה בחג הסוכות) עולים לירושלים, להשתחוות למלך ד' (לרד"ק הכוונה הקב"ה, ולאבן עזרא וספורנו הכוונה למלך המשיח), ולחג את חג הסוכות כל שנה (זכריה יד, טז). הגוים כעת מכירים את האמת ורוצים לקיים את המצות (ע' רש"י שם), והקב"ה מראה להם שרק כלל ישראל מסוגלים באמת לעבוד את ה' בתמימות. אז הקב"ה נתן להם מצות סוכה, וכל העולם מכינים את הסוכה, וכלל ישראל הכינו את הסוכה קדחו חורים בקורות לשים לתוכן מסמרים כדי לקשט הסוכה בכל מיני נוי סוכה. הגיע חג הסוכות, והקב"ה הוציא חמה מנרתיקה, והגוים בעטו בסוכה, ואילו בסוכות של כלל ישראל דנו מה הדין של קורות הסוכה, האם על ידי שקדחו חור בקורות, נעשה בית קיבול, והרי הסכך נעמד על ידי דבר המקב"ט! איזה ריתחא דאורייתא היתה שם, תוס' והר"ש ורמב"ם והרשב"א התחילו להתוכח אם זה נקרא בית קיבול העשוי למלאות, ומה הדין של בית קיבול העשוי למלאות, והש"ך התחיל לדון אפי' לצד שזה נקרא בית קיבול, האם כל הקורה נעשית כלי על ידי זה. הקב"ה הוכיח שרק כלל ישראל באמת דבוקים בו, וכל כך שמח בהם והתחיל לשחוק על הגוים! אבל למעשה מה הדין? (ע' סוכה יב, וש"ך ונקה"כ ס' ר"א ס"ק עז)
- ב. כמה חכינו לזה! בבוא כל ישראל לראות פני ד', כל כלל ישראל באים לבית המקדש עם הד' מינים בחג הסוכות. את האתרוג שלי קניתי כשהיינו עדיין טמאים, האם מותר להיכנס עם אתרוג טמא לעזרה? וגם הרי האתרוג שהוא ראשון מטמא את הידים מדרבנן, האם מותר להיכנס לבית המקדש בידיים טמאות? (ע' שקלים פ"ח מ"ו, ורמב"ם שאר אה"ט פ"ח ה"ו)
- ג. האם שופר מקבל טומאה, מכיון שראוי למלאות בו מים כמבואר בגמ' שבת לה: (ע' רמב"ם כלים פ"ה ה"ח)
- ד. יש לי תפוח שהוא שני לטומאה, וטבלתי אותה בדבש, האם דבש נחשב כאוכל ולא נטמא, או נחשב כמשקה, ונעשה ראשון ובכחו לפסול התפוח הטהור שאני מתכוון לטבול בתוכה? (ע' רמב"ם טומ"א פ"א ה"ח, ואו"ח ס' קנ"ח ס"ד)
- ה. אני מקפיד לאכול חולין בטהרה, ובפרט בעשרת ימי תשובה כמבואר בירוש', והבת שלי שפרינצע גננדל לא מקפידה, אבל יודעת ליזהר שהאוכל שלי יהיה טהור. שפרינצע גננדל (שהיא טהורה) אכלה מאכלים טמאים ואח"כ שטפה ירקות, נגבה אותם, והכינה לי סלט ירקות, האם הירקות טמאים? (ע' רמב"ם שאר אה"ט פ"ח ה"י וראב"ד, ומשנה אחרונה סוף זבים, וחז"א טהרות ב, טז)

הלכתא למשיחא

עוד מעט מגיע חג הסוכות, שנצטוונו להביא ג' קרבנות, ראייה, חגיגה, ושמחה, באו ונכין את עצמינו בלימוד ההלכות. מצות ראייה היא שיראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון של חג ויביא עמו קרבן עולה, בין מן העוף (לדעת החינוך עוף א', ובקריית ספר כתב ב' עופות) בין מן הבהמה (רמב"ם הלכות חגיגה פ"א ה"א, ויש פוסקים דאין יכול להביא מן העוף ע' מאירי חגיגה ז). וחייב זה הוא ביום בזמן שיכול להביא קרבנות (רש"י ר"ה ה'). מצוה זו רק בזכרים, וכל קטן שיכול לאחוז בידו של אביו ולעלות לעזרה ממקום שנמצא בירושלים, חייב להעלותו משום חינוך (ובמרומי שדה חגיגה ב, כתב בדעת הרמב"ם דהחייב הוא מן התורה). ולדעת תוס' גם מחנכים אותו להביא קרבן, אמנם כיון דאין חיוב מן התורה, אי אפשר להביאו ביום ראשון שהוא יום טוב, לכן מביאים 'כל הנערים' בחול המועד עם 'צאן קדשים' להביא קרבן עולת נדבה, בלי סמיכה (דקטן אינו סומך). מי שנעשה בר מצוה בחול המועד אינו ממתין מלהביא עד שיהא גדול, אלא מביא ביום ראשון (או"ש ספ"ה מהלכות קרבן פסח, והחידוש הוא אפי' למ"ד דתשלומין זה לזה, וכל יום הוא חיוב בפני עצמו).

מי שאינו יכול לעלות ברגליו (זקן חולה או מפונק) מעירו לעזרה פטור ממצות ראייה. אמנם אם כבר נמצא בירושלים קודם יום טוב ויכול לעלות ממקום שנמצא לעזרה, בלי משענת חייב לעלות ולהביא קרבן. אולם וסומא באחת מעיניו וכן חרש באזן אחת פטורים (אמנם לא לדאוג כבר נבא ישעיה (לה, ה-ו) שהכל מתרפאים שנאמר אז תפקחנה עיני עורים, ואזני חרשים תפתחנה, אז ידלג כאיל פסח, ותרן לשון אלם). וכן הטמא פטור ואינו משלח קרבן על ידי אחר.

עיקר המצוה הוא ביום ראשון, ובדיעבד אם לא הקריב ביום ראשון יש לו תשלומים כל ימות החג, אמנם זהו דוקא למי שהיה חייב ביום ראשון, אבל מי שהיה טמא כבר בליל ראשון, שלא היה ראוי כלל להביא ביום ראשון אפי' נטהר כבר פטור. אבל אם נטמא ביום ראשון כיון שהיה ראוי להביא בתחילת היום, יש לו תשלומים בשאר ימים.

עולת ראייה טעונה נסכים וסמיכה, ובאה בשותפות ורק צריך שתהא לכל אחד שיעור מעה כסף (בערך דולר, זהו שיעור הכי פחות, אבל מצוה להביא בהמה יפה כפי יכלתו), [כן הוא בתוספתא חגיגה פ"א ה"ו, וכ"כ הטו"א ו', ובמנ"ח מצוה פח', ואבנ"ז סי' תה"ב, דייקו מרש"י פסחים פט: דאינה באה בשותפות, וכ"כ במרומי שדה חגיגה ז], ואינה דוחה שבת, לכן אם יום ראשון של חג בשבת מקריבים ביום המחרת.

נחלקו האחרונים אם יש ברכה על מצות ראייה (בספר זכר למקדש פ"ב אות ד' כתב לברך, והגר"ח"ק הובא דבריו בספר אבני המקום על חגיגה חולק).

¹ זהו דעת הראשונים ע' מנ"ח מצוה תפט', ודעת הטורי אבן חגיגה ז', דהמצוה להראות אינה קשורה לקרבן, ואפשר לקיימה גם בלילה.

² כמה אחרונים הבינו בדעת הרמב"ם דכל פעם שנכנס ביום הראשון חייב להביא קרבן, ואם נכנס ביום ראשון ב' פעמים, והביא רק קרבן אחד צריך להשלימו בשאר הימים (ע' מנ"ח תפט', וטו"א חגיגה ז'), אבל הכהנים הנכנסים לעבודה אינם צריכים להביא כל פעם שנכנסים ביום ראשון (מהר"ל דיסקין פ' כי תשא). ויש חולקים וס"ל דגם לרמב"ם אין צריך יותר מפעם אחת (הגר"פ שפ"א ומרומי שדה).

תשובות לשאלות גליון שעבר

שאלה: הגיע זמן הגאולה! מלך המשיח עומד על גבי גג בית המקדש, ואומר לישראל ענוים הגיע זמן גאולתכם! ראו את האור שזרח עליכם, ממש כמו שניבא הנביא 'קומי אורי כי בא אורך, וכבוד ד' עלך זרח', וכל יהודי מבהיק אור, וכל הגויים שנשארו נופלים על פניהם, ומתחננים להיות עבדים לישראל! (ילקוט ישעיה תצט). כעת הגיע הזמן שאפשר לקיים כל מצוות התורה, כמה חכינו לזה! עבר כבר חג השבועות, והגיע הזמן להביא ביכורים. בכל עיר מתקבצים יחד לעלות ביחד עם הביכורים, ובמשך כל הדרך שרים, 'שמחתי באומרים לי בית ד' נלך'. סוף סוף הגענו לעזרה, ולפני שהנחתי את הביכורים עם הסל ליד המזבח, הביכורים נטמאו. מה צריך לעשות עם הביכורים ועם הסל? (ע' ביכורים פ"א מ"ח ורמב"ם פ"ד ה"י ודרך אמונה שם)

תשובה: במשנה איתא נופץ ואינו מביא, והרבה פירושים נאמרו בזה. לרמב"ם הכוונה מנערם לצד המזבח, וזהו לקיים מצות הנחה (משנה ראשונה), ולפ"ז צריך ג"כ תנופה, ואח"כ שורפם כמו כל תרומה טמאה (דרך אמונה). הר"ש פ' מפרזם בעזרה, (ואין מצות הנחה ותנופה). והראב"ד כתב שמניחים בעזרה עד שירקבו או יתמססו (ע' דרך אמונה מקורו). ולענין הסל איתא בירוש' (הובא בר"ש) דניתנים לכהנים (אפשר דאפי' בעשיר שבדרך כלל אין נותן לכהנים, ד"א), אבל הרמב"ם לא הביא הירוש', וכתב במלאכת שלמה דהרמב"ם לא פסק כירוש', אבל הרדב"ז פירש דהרמב"ם פ' הירושלמי דמירי בעני שנותן הסל לכהנים, אבל בעשיר א"צ לתת הסל לכהנים.

שאלה: הגיע שנת השמיטה וצריך לעשות ביעור ויודי מעשרות! אני זוכר פעם אחת אחרי שלמדנו דף היומי סוכה מט: שכדי להיות שבע מיין, יש לגמוע בלגמות גסות, ויש ענין לעשות כן בכוס של ברכה להראות חביבות המצוה, אז לקחת יין של מעשר שני, ועשיתי כמו שכתוב בגמ', אבל שכחתי לברך ברכה אחרונה, האם אני יכול להתוודות? (ע' ריטב"א ברכות מ:)

תשובה: במשנה איתא דכשמתודה 'ולא שכחתי' הכוונה מלברך. והקשו הראשונים דברכות הם דרבנן וא"כ מה הכוונה של התורה במילים לא שכחתי? והריטב"א פ' שלא בירך ברכה אחרונה שהוא מן התורה על לחם, ולכמה שיטות על כל ז' המינים אם שבע. ובדרך אמונה (מע"ש פ"א ה"י) הקשה דבירוש' נחלקו האם כל המצוות מעכבות (כגון שסח בין תפילין של יד לתפילין של ראש), או רק המצוות הקשורות למעשר שני ושאר הדברים שצריך להפריש, ולדעת המשנה (וכן פסק הרמב"ם) הוא רק לענין דברים הקשורים לענין הפרשת המעשרות, א"כ מה ענין של ברכה אחרונה [על אכילת מע"ש] להפרשת מעשרות, ונשאר שם בצ"ע, האם כוונת הריטב"א דכל עניני מעשר אפי' הברכה על האכילה מעכבת הוידוי, או שהריטב"א מפרש רק למ"ד בירוש' שכל המצוות מעכבות, אבל הלכה אינה מעכבת הוידוי.

שאלה: הגיע ערב ראש השנה, ומצות היום הוא להיות 'מעביר צאנו תחת שבטו', ולהפריש מעשר בהמה. למעשה העשירי שיצאה לא היתה הכי משובח, ונסתפקתי האם אפשר לשאול על המעשר בהמה? ועל הצד שאפשר לשאול האם צריך להפריש עוד הפעם, או כבר נפטרו במנין הראוי? (ע' טורי אבן ר"ה כח; מ"ח שס' אות יד', אפיקי ים ח"א סי' מג', ואמרי יושר ח"ב קצזב, ותורת הקרבנות הלכות מעשר בהמה פ"ג הע' 52 בשם הגאון ר"ג אדלשטיין)

תשובה: המנחת חינוך כתב דדבר פשוט שא"א לשאול עליה, כיון דאינו חל על ידי דיבורו, דעשירי קדוש מאליו, וכן הסכימו עמו הרבה אחרונים. אמנם הטורי אבן נקט דאפשר לשאול עליה. וכתבו האפיקי ים והאמרי יושר דלפי הטורי אבן אם שואל עליה, חזרה להתחייב במעשר בהמה, ואין אומרים דכבר נפטר במנין הראוי, דעל ידי שאלה הוי כאילו לא נמנה. והגאון ר"ג אדלשטיין פקפק בזה ע"פ דברי הר"ן (נדרים סז). דשאלה אינו עוקר לגמרי למפרע, ואפשר דנחשב כאילו כבר נמנה לענין זה.

שאלה: אני כהן, ובקשו ממני לדבר בלויה, עמדת מחוץ לאהל המת עם מיקרופון עם חוט המחובר למכשיר הרם-קול. האם אני טמא לז' ימים? ועל הצד שאני טמא לז' ימים, מותר לכהן לטמאות לטומאה כזו? (ע' ריש אהלות, ושאגת אריה החדשות סי' יא')

תשובה: הנה הרם-קול הוא אבי אבות הטומאה (מדין חרב הרי הוא כחלל), ואם החוט³ (שעיקר הכלי הוא נחושת ומקבל טומאה) גם כן מקצתו באהל המת, אז כל החוט הוא אבי אבות, וגם המיקרופון (אפי' החוט רק תקוע בו ואינו חלק אחד ממש נראה דבשעת חיבורו הוי ככלי אחת) הוא אבי אבות, והאדם נטמא על ידי זה ז' ימים. ואם החוט אינו באהל המת, אז אם נידון המיקרופון והרם-קול ככלי אחד, א"כ טמא ז' ימים, ואם אינו נידון ככלי אחת בזמן שמחוברים אלא כקבוצת כלים, אזי המיקרופון אב, והאדם טמא טומאת ערב. מה הקובע אם נידון ככלי אחת או כקבוצת כלים? החזו"א כלים כו' ז' ט' מאריך בזה, ויש לו ג' מהלכים (והארכנו בזה בגליון 27), ולפי המהלך הראשון נראה דדינו כב' כלים נפרדים, ולפי מהלך הב' והג' נידון ככלי אחת.

ולענין כהנים, ברמ"א יו"ד סי' שס"ט מבואר דנהגו הכהנים להקל לטמאות בטומאת חלל חרב, והטעם לזה כיון דלרוב ראשונים אין הנזיר מגלח על טומאה כזו, אין הכהן מוזהר. וכתב השאגת אריה דטומאה בחיבורים (דנוגע בכלי או באדם בשעה שנטמא מן המת) הוא יותר חמור, כיון דדעת התוס' (נזיר מב:) שהוא דאורייתא והנזיר מגלח עליה, גם כהן מוזהר, והגם שהרמב"ם סובר שהוא לא דאורייתא ואין הנזיר מגלח עליה, אין להקל נגד התוס'. ובבה"ל סי' ט"ט ד"ה מפני מיקל בזה, וכן הרש"ש בעירובין לא.

שאלה: האם יש חיוב לטהר עצמו בראש השנה? (ע' שאגת אריה סי' סז, ופסיקתא רבתי פ"א וילקוט ישעיה סי' תקג)

תשובה: הרמב"ם (פ"ז טומאת אוכלים ה"י) כתב דהחיוב לטהר עצמו ברגל הוא מפני שהם נכונים ליכנס במקדש ולאכול בקדשים, וכ"כ הסמ"ג. וכתבו השאגת אריה סי' סז והצל"ח ביצה יז: דלפ"ז אין חיוב ברה"י ויר"כ, כיון דא"צ לאכול קדשים או לבא למקדש, אלא דלשאגת אריה אין חיוב בזה"ז, ולצל"ח אפי' בזה"ז חייב (אם היה אפר פרה). ולדעת הרא"ש טור ושבולי הלקט יש חיוב גם ברה"י וגם בזה"ז אם היה מציאות של אפר פרה, דסיבת החיוב הוא כדי לאכול חולין בטהרה. אמנם איתא במדרש על הפסוק צמאה נפשי לאלקים לקל חי מתי אבא ואראה פני אלקים, דאמרו ישראל לפני הקב"ה אימתי אתה מחזיר לנו את הכבוד הזה שהיינו עולים בשלשת פעמי רגלים ורואים פני השכינה, מתי אבא ואראה וכו', אמר להם בני בעולם הזה כמה פעמים הייתם עולים בשנה, לא שלשה פעמים בשנה! כשיגיע הקץ אני בונה אותו ואין אתם עולים שלשה פעמים בשנה, אלא כל חודש וחודש ובכל שבת ושבת אתם עתידים להיות עולים שם כמה שנאמר והיה מדי חודש בחודש ומדי שבת בשבת. ולפ"ז יהיה חיוב בכל שבת ורגל להיטהר!

³ ואין לומר דהחוט אין לו שם בפני עצמו, ואינו מקבל טומאה, דבשעת חיבורו מקבל טומאה.